

Kritik mot Kronofogdemyndigheten för att ha genomfört en visning av en bostadsrättslägenhet när bostadsrättshavaren satt i köket iklädd endast en blöja

Beslutet i korthet: Kronofogdemyndigheten genomförde en visning av en bostadsrättslägenhet inför en exekutiv försäljning av lägenheten. Vid visningen kom mellan åtta och tio spekulanter. När visningen ägde rum satt bostadsrättshavaren i köket iklädd endast en blöja.

I beslutet kritiseras Kronofogdemyndigheten för att visningen genomfördes.

Initiativet

Den 10 juni 2016 beslutade jag att i ett särskilt ärende ta upp Kronofogdemyndighetens agerande vid en visning av en lägenhet i en bostadsrättsförening.

Utredning

JO hämtade in ett visningsprotokoll från Kronofogdemyndigheten. Av detta framgick bl.a. att bostadsrättshavaren var naken när han öppnade för tjänstemännen från Kronofogdemyndigheten, att antalet besökare vid visningen uppskattades till 8–10 stycken och att bostadsrättshavaren under hela visningen satt i köket iklädd endast en blöja.

Kronofogdemyndigheten uppmanades att lämna upplysningar om handläggningen av verkställighetsärendet och därmed hanteringen kring och vid visningen av bostadsrättslägenheten. Kronofogdemyndigheten skulle vidare redovisa sin bedömning av det som kommit fram.

Kronofogdemyndigheten, genom verksamhetschefen AA och verksjuristen BB, gav in följande yttrande tillsammans med underyttranden från enheten Verkställighet Öst och Försäljning, genom enhetschefen CC och teamchefen DD, och från förrättningsmannen EE:

Redogörelse för saken

För redogörelse över händelseförloppet i det aktuella ärendet hänvisas till yttrande upprättat av enhet Verkställighet Öst och Försäljning [*följer nedan, JO:s anm.*]. [...]

Rättslig reglering

Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen (RF) ska den offentliga makten utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

I 2 kap. 6 § RF sägs bl.a. att var och en är gentemot det allmänna skyddad mot husrannsakan och liknande intrång. Förrättning i en gäldenärs bostad utgör ett sådant intrång som avses i den bestämmelsen (prop. 1975/76:209 s. 147). Enligt 2 kap. 20–21 §§ RF får bl.a. denna rättighet begränsas genom lag för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

I artikel 8 i Europeiska konventionen d. 4 nov. 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna stadgas att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En offentlig myndighet får inte inskränka denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Kronofogdemyndigheten får vid förrättning genomsöka hus, rum eller förvaringsställe, om det behövs för att verkställighet ska kunna ske, 2 kap. 17 § utsökningsbalken. Bestämmelsen reglerar vidare Kronofogdemyndighetens möjlighet att använda tvång för att genomföra förrättningen.

Kronofogdemyndigheten ska se till att en förrättning inte väcker onödig uppmärksamhet eller annars orsakar svaranden eller annan enskild större olägenhet än som är nödvändigt, 3 kap. 1 § utsökningsförfordningen.

Kronofogdemyndighetens bedömning

Kronofogdemyndigheten har i det aktuella fallet genomfört en visning inför exekutiv försäljning. Kronofogdemyndighetens tjänstemän var förberedda på att ägaren kunde komma öppna utan kläder då delgivningsman informerat om sitt besök hos ägaren dagen innan. När visningen ska äga rum öppnar ägaren dörren utan några kläder på sig. Vid upprepade tillfällen försöker tjänstemännen förmå ägaren att ta på sig kläder men utan framgång. De uppfattar situationen som att ägaren inte är blyg över sin nakenhet. Visningen genomförs med ägaren sittandes vid köksbordet iförd endast en blöja. Spekulanterna informeras om den rådande situationen och ombeds att inte gå in i köket.

Kronofogdemyndighetens tjänstemän ställs ofta inför situationer som kräver snabba beslut och åtgärder. Förrättningar kan framkalla starka känslor, men även hot eller våld förekommer. Det kan även handla om att verkställigheten ifrågasätts av närvarande. Detta samtidigt som det finns krav att handläggningen inte får dra ut på tiden och önskemål från sökanden om snabb betalning. Ofta kan det vara självklart hur en situation ska hanteras, t.ex. om tjänstemannen ställs inför en hotfull situation. I andra lägen kan det vara mer tveksamt. Då behöver olika omständigheter vägas mot varandra och beslut fattas i enlighet med gällande normer och riktlinjer.

En visning av någons hem inför en kommande exekutiv försäljning är en mycket ingripande åtgärd. De maktmedel som tillkommer Kronofogdemyndigheten får användas endast när det är nödvändigt. Enskilda människor ska behandlas med respekt och värdighet. Förrättningen får inte orsaka svaranden större olägenhet än vad som är nödvändigt.

Kronofogdemyndighetens uppfattning är att lägenheten inte borde ha visats under rådande omständigheter. Myndigheten borde istället övervägt att ställa in visningsförrättningen eller sett till att visningen kunde genomföras utan att

påverka ägaren på det sätt som skett. Kronofogdemyndigheten beklagar det inträffade och kommer att se över rutinerna för hur visningar ska genomföras.

Verkställighet Öst och Försäljning uppgav bl.a. följande:

Visningsprotokollet beskriver att ägaren (född 1952) öppnade vid visningstillfället varför låssmed ej behövde agera. Ägaren var vid tillfället naken. Förrättningsman var förberedd på detta då samma sak hänt dagen före när delgivningsman från Kronofogden varit där.

Ägaren blir ombedd att klä på sig och han går in i sovrummet och tar på sig en blöja men inga kläder. Förrättningsman ber honom igen klä på sig men ägaren säger att han sätter sig i köket. Han tar även undan en blöt blöja som ligger på golvet i hallen och slänger den. Ägaren sitter sedan vid sitt köksbord under hela visningen.

Information lämnas till spekulanterna beträffande auktionsvillkoren och det påminns även om fotoförbudet. Förrättningsman informerar även om att ägaren är hemma och att denna sitter i köket ”naken”. Förrättningsman ber spekulanterna att inte beträda köket utan att bara titta in.

Visningen genomförs och en av spekulanterna blir upprörd och frågar om ägaren är sjuk och undrar hur vi kan slänga ut en gammal sjuk människa.

Förrättningsmannen EE uppgav följande:

Inför visningar brukar vi någon dag före förrättningen kontakta ägare/ev hyresgäst för att stämma av om någon är hemma och kan öppna för oss, eller hur vi kan få tillträde till bostaden. Vi brukar även vid det tillfället förklara lite om hur visningen går till etc. Vi brukar då också få besked om de vill närvara vid själva förrättningen eller inte. Vi bokar även låssmed i de fall vi inte vet med säkerhet att vi kan få tillträde till bostaden.

I detta fall bokas låssmed ca en vecka före förrättningen. Dagen före visning får jag kontakt med gode man FF efter något försök. Jag hade inga uppgifter om telefon.nr till ägaren GG. Jag säger till FF att jag känner till att man begärt anstånd i ärendet, men att vi ännu inte fått något besked från sökande om det beviljas eller inte. Pga detta så måste vi genomföra visningen så får vi hoppas på att det löser sig med lånet. FF är införstådd med detta. Jag frågar FF om han tänker närvara vid visningen, men han säger att det kommer han inte att vara. På min fråga om ägaren kommer vara hemma får jag ett jakande svar.

Inför mitt samtal med FF hade jag precis fått reda på att delgivningsman från Kronofogden besökt GG i bostaden några timmar tidigare. GG hade då öppnat dörren naken och när min kollega presenterade sig sa han ”kommer ni idag, var det inte imorgon ni skulle komma?”. GG förklarade för henne att han tidigare fått stroke.

Vid förrättningstillfället så väntar några spekulanter utanför. Även vår låssmed är på plats där. Vi ber spekulanterna vänta där nere och säger att vi först ska försöka komma in. Vi har ”tag” till porten och låssmeden följer med oss. Vi ställer upp dörren i porten med en kil.

När vi ringer på dörren så händer först inget. När vi ringer på igen så hör vi något i stil med ”jaja jag kommer, vänta”. Dörren öppnas av GG, naken, med rullator. Vi var beredda på detta. Jag visar mitt tjänsteleg och säger att vi är från Kronofogden och frågar om han vet varför vi är där, vilket han säger att han gör. På golvet vid ytterdörren ligger en blöt blöja.

Vi ber honom att gå och klä på sig och GG säger att han skall gå in i sovrummet och ta på sig en ny blöja. Vi väntar ute i trappen så länge och jag står i dörröppningen. GG återkommer med endast blöja på sig. Vi ber honom igen att ta på sig, men han säger ”nä, jag sätter mig i köket”.

Vi försöker på nytt. Ber honom att ta på sig något, frågar om han har morgonrock eller filt. Men han säger fortfarande ”Nej, jag sitter i köket”. Jag ber honom ta bort den blöta blöjan på golvet och säger att den inte kan ligga där när vi har visning. GG slänger blöjan.

När vi är ute i köket ser jag att det är blött på golvet vid köksbordet och frågar honom vad det är. ”Det är pink” säger GG hur naturligt som helst. Han sätter sig sedan vid köksbordet, lägger benen i kors och tänder cigarett.

Under denna lite kaotiska stund får vi ändå uppfattningen att GG inte är blyg över sin nakenhet.

Under tiden som jag går ner för att meddela spekulanterna att de är välkomna upp så försöker min kollega ännu en gång att GG skall ta på sig, utan resultat.

Nere på gården talar jag om att ägaren är hemma, men att han sitter i köket och är ”naken”. Jag säger också att det är blött på köksgolvet och ber dem att inte gå ut där utan att bara titta in i köket.

En av spekulanterna frågar mig då om det är ok att genomföra visningen, vilket jag svarar att det är. GG sitter vid köksbordet och röker genom hela visningstillfället, delvis skydd bakom köksskåp [...]. Det är ca 8-10 spekulanter på plats och de flesta av dem tittar snabbt och går sedan.

Spekulanten ovan blir upprörd och frågar mig ”Får jag fråga, är han sjuk?”. Jag kan inget annat än att säga att det är han, (min vetskap om stroke). Spekulanten frågar mig då i ännu mer upprörd ton ”Menar du att kronofogden slänger ut en gammal sjuk människa på gatan?”. Jag försöker förklara att ägaren har ett socialt skyddsnät och att god man försöker lösa situationen med lån som vi hoppas bli klart före auktionen. Spekulanten går i väg mycket upprörd.

Efter halva visningstiden har alla spekulanter gått och vi står sedan i köket och pratar med GG och har ett lugnt och bra samtal. [...]

Vi har vid visningstillfället inte uppfattat honom som varken gammal eller förvirrad. Han använder rullator pga sin stroke. Jag tycker även att vi försökte genomföra visningen på så bra och respektfullt sätt som möjligt för alla parter trots den udda situationen.

Bedömning

Av utredningen framgår att Kronofogdemyndigheten genomförde en visning av en bostadsrättslägenhet inför en exekutiv försäljning av denna när bostadsrätts-havaren satt i köket iklädd endast en blöja. Fråga är om Kronofogdemyndigheten borde ha genomfört visningen under dessa förhållanden.

Den rättsliga regleringen framgår av Kronofogdemyndighetens yttrande. Det åligger Kronofogdemyndigheten att se till att en förrättning inte orsakar en enskild större olägenhet än vad som är nödvändigt. Den enskilde ska därför alltid behandlas med respekt och värdighet. Åtgärderna måste vara proportionerliga och får alltså inte utgöra ett onödigt intrång i den enskildes personliga integritet.

Kronofogdemyndigheten har i sitt remissvar vidgått att visningen inte borde ha genomförts under de förhållanden som rådde. Jag kan inte annat än att hålla med. Kronofogdemyndigheten ska därför kritiseras för det olämpliga i att genomföra visningen av lägenheten när bostadsrätts-havaren satt i köket iklädd endast en blöja.

Ärendet avslutas.